

Міністерство освіти і науки України
Ніжинський державний університет ім. М. Гоголя
Факультет педагогіки, психології, соціальної роботи та мистецтв
Кафедра музичної педагогіки та хореографії

ОП Хореографія
зі спеціальності 024 Хореографія

ПОЯНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня «Магістр»
**«Цінності в житті людини. Хореографічне відображення «Мить синього
кольору»**

Ван Пенчен

Науковий керівник:

Ростовська Юлія Олександрівна,
доцент, кандидат педагогічних наук

Рецензент:

Ревенчук Валентина Василівна
доцент, кандидат педагогічних наук

Допущено до захисту_____

в.о. завідувача кафедри музичної педагогіки та хореографії
доцент **Олена КОВАЛЬ**_____

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи реалізації кваліфікаційної роботи «Цінності в житті людини. Хореографічне відображення «Мить синього кольору».....	6
1.1. Система цінностей як основа буття сучасного суспільства.....	6
1.2. Значення хореографічного мистецтва у системі життєвих цінностей людини.....	12
1.3. Душевна гармонія як життєво необхідна людська цінність.....	19
Висновки до першого розділу	25
РОЗДІЛ 2. Художні особливості хореографічної постановки «Мить синього кольору» у контексті створення кваліфікаційної роботи	28
2.1. Ідейно-тематичний аналіз хореографічного твору.....	28
2.2. Композиційно-архітектонічна будова хореографічної постановки...33	
2.3.Характеристика музичної основи та сценографія хореографічної композиції.....	40
Висновки до другого розділу	44
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	46
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	49
ДОДАТКИ	51

ВСТУП

Обгунтування вибору теми кваліфікаційної роботи. Ще з давніх часів, у процесі свого історичного розвитку людина пізнавала світ, у якому живе. Під впливом певних факторів формувалася система життєвих цінностей. У стрімкому сучасному світі головними критеріями є швидкий темп життя, ритм, трансформація суспільства і свідомості самої людини. Але ті життєві орієнтири, ті пріоритетні цінності, за якими живе особистість, залишаються вічними у всі періоди розвитку людства.

У ХХІ столітті науки, які досліджують проблеми історії культури та суспільств, орієнтовані на Людину. Це зумовило зростання інтересу у всьому світі у філософській, культурологічній, соціологічній, історичній думці до різностороннього осмислення духовності різних народів, їх споконвічних цінностей. Це стає чудовою можливістю відновити зв'язки із минулим та визначити перспективи майбутнього.

Проблема формування системи життєвих цінностей людини є досить глибокою, ніж вона здається на перший погляд. У світовій науковій літературі існує понад чотирьохсот визначень поняття «цінності». Але майже усі дослідники минулого і сучасності розглядають цінність як спосіб віддзеркалення дійсності у свідомості людини.

Обравши темою нашої кваліфікаційної роботи **«Цінності в житті людини. Хореографічне відображення «Мить синього кольору»** ми також виразили бажання втілити своє бачення поняття «цінності» через власну творчість, що стверджує одне із тлумачень цінності – свобода вияву через власну діяльність.

Мета кваліфікаційної роботи полягає в узагальненому аналізі суті життєвих цінностей та створенні хореографічної постановки «Мить синього кольору».

Завдання роботи:

- проаналізувати систему цінностей як основи буття сучасного суспільства;
- визначити значення хореографічного мистецтва у системі життєвих цінностей людини;
- розглянути душевну гармонію як життєво необхідну людську цінність;
- здійснити ідейно-тематичний аналіз хореографічної постановки «Мить синього кольору»;
- розглянути композиційно-архітектонічну будову хореографічної постановки у контексті здійснення кваліфікаційної роботи «Цінності у житті людини. Хореографічне відображення «Мить синього кольору»;
- охарактеризувати музичну основу та сценографію хореографічного твору.

Практичне значення кваліфікаційної роботи. Завдяки композиційному та сценографічному рішення хореографічна постановка «Мить синього кольору» може бути реалізована до показу як цілісна хореографічна міні-вистава.

Мистецькі, хореографічно-технологічні, педагогічні та балетмейстерські знахідки стануть у нагоді практикам та теоретикам хореографічного мистецтва. Участь танцівників у хореографічній постановці сприятиме підвищенню їх виконавського рівня, розширенню акторського діапазону, набутті досвіду роботи із балетмейстером-постановником. Очевидною є просвітницька та виховна роль кваліфікаційної роботи, яка надає можливість танцівникам та глядачам поглибити свої розуміння про духовні, культурні, моральні, етичні життєві цінності.

Апробація кваліфікаційної роботи. Хореографічна постановка «Мить синього кольору» була представлена на Міжнародному молодіжному

фестивалі «Мистецькі барви» (3 лютого 2024 р., м. Прилуки, Чернігівська область) і здобула звання Лауреата I премії.

Досвід реалізації кваліфікаційної роботи відображений у доповідях на VI Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції *Мистецька освіта очима молодого науковця* (Ніжин, 6 грудня 2023 р.) за темою «Значення хореографічного мистецтва у системі життєвих цінностей людини»; VIII Мистецько-педагогічних читаннях пам'яті професора О. Я. Ростовського «*Мистецька освіта України: глобальні виклики та перспективи розвитку*» (Ніжин, 12 березня 2024) з темою «*Філософія життєвих цінностей очима молодих балетмейстерів Піднебесної*».

Структура та обсяг пояснювальної записки. Пояснювальна записка складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (14 найменувань), додатків. Загальний обсяг роботи – 53 сторінки, з них основного тексту – 42 сторінки.

РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи реалізації кваліфікаційної роботи
«Цінності в житті людини. Хореографічне відображення
«Мить синього кольору»

1.1. Система цінностей як основа буття сучасного суспільства.

***«Життєві цінності людини – фундамент,
на якому базується все її життя»***

А. Ейнштейн

На певному історичному етапі свого розвитку кожна країна у світі має досвід свого національного відродження. Таке переродження являє собою міцну взаємодію історії країни і нації, її культури як життєвої цінності. У цьому ряду культура трансформує історичну пам'ять і досвід певного народу у струнку систему цінностей та ідеалів. Тобто, національна культура втілює в собі ціннісні орієнтації нації як історичної особистості свого народу.

Як вказано у філософському енциклопедичному словнику, ціннісні орієнтації – це вибіркове ставлення до сукупності матеріальних, духовних і соціальних благ та ідеалів, які розглядаються як об'єкти цілей і засоби для задоволення потреб особистості чи соціальної групи. Поняття «ціннісна орієнтація» пов'язана з філософською категорією «цінність», що значить позитивне чи негативне значення явищ дійсності [14, 731-732].

Що саме вважати за добре чи зле, моральне чи аморальне, красиве чи потворне, залежить від того, які саме цінності становлять основу світогляду певної національної групи, яким орієнтирам надаються переваги у ієрархії цінностей. Зрозуміло, що у кожного народу є своє розуміння чи бачення життєвих цінностей, що є проявом небайдужого ставлення людини до навколишнього світу.

З часом, відбуваються зміни у світосприйнятті особистості, змінюються життєві пріоритети, що призводить до зміни життєвих цінностей. Втрата людиною життєвих цінностей або набуття хибних цінностей може стати справжнім випробуванням. Втративши сенс і керуючись вигаданими ідеалами та нав'язаними цінностями, людина часто втрачає себе як індивіда. Такі помилки не тільки знецінюють сенс існування для самої людини, але і можуть стати причиною руйнації цілих цивілізацій [15, 211].

Мірилом внутрішнього світу людини, її індивідуальності також виступають цінності, які поруч з інтересами і потребами особистості є головним поєднуючим елементом між суспільством та індивідом. Тобто, ми усвідомлюємо, що цінності – це своєрідний духовний фундамент, на якому базується реальність. Вони привносять у нашу дійсність певний смисл і оцінку. Цю думку ми вкладали у нашу хореографічну постановку «Мить синього кольору», що є стрижнем кваліфікаційної роботи.

Розвиток історії будь-якого народу, його культури відбувається завдяки існуванню основних цінностей, які знаходяться у процесі постійного відродження і збагачення. Саме так національна культура зберігає свою життєдайність. Відповідність системи цінностей життєвим потребам людей долає можливі кризи національної культури. Успішно трансформуючись, таке суспільство переходить на більш досконалий етап [12, 63].

Одним із фундаментальних понять є духовні цінності, які створювалися впродовж історії суспільної думки певного народу. Цінності в історії людського роду виступають своєрідним духовним базисом. Вони допомагають народу і окремій людині вистояти перед складними життєвими обставинами. Духовні цінності виступають реальними орієнтирами поведінки людини, вони формують життєві установки людей. До того ж, вони визначають зміни внутрішнього світу кожної особистості.

Зрозуміло, що людські потреби та інтереси, здебільшого, пов'язані з матеріальною частиною життя. Однак, у певній мірі вони проходять через свідомість особистості, безпосередньо впливаючи на його емоції, почуття, сферу бажань тощо. Відповідно, встановлюється міцний зв'язок між матеріальним і духовним. Матеріальні стосунки проникають у сферу духовних через потреби та інтереси і навпаки, ідеї та духовні цінності обертаються на реальні вчинки людей [12, 64].

Саме в духовних цінностях відображається мислення людини, її ставлення до себе, інших людей, до навколишнього світу. Цікавим є твердження філософії про те, що саме Людина є найвищою цінністю. Відома теза давньогрецького філософа Протагора: *«Людина є мірою всіх речей»* [11, 130].

Основою поняття «особистість» виступає духовність, яка визначається як певний ідеал, до якого прагне людина. Духовність є переходом до вищих форм менталітету особистості і сукупністю внутрішніх і зовнішніх рис формування особистості людини. Духовно збагачена людина усвідомлює інтелектуальні і культурні цінності свого народу і суспільства: моральні, релігійні, художні, політичні тощо.

У широкому сенсі, система цінностей людини і цілого народу – це внутрішній стрижень певної культури, об'єднуюча ланка всіх форм суспільної свідомості. В усіх творах духовної культури, зокрема у хореографічному мистецтві, втілена певна система цінностей. Ціннісний зміст ніби прихований у глибині твору до тих пір, доки життєві обставини не розкриють усю його значущість для сучасників. Відповідаючи духу часу, такі твори – хореографічні, музичні, літературні, образотворчого мистецтва – стають справжнім досягненням духовної культури [12, 66].

Розвиток духовних цінностей, з історико-філософської точки зору, відбувався за певними етапами. На ранніх щаблях свого розвитку зміст

цінностей людини перекликався з істиною, добром та красою. Це стало класичним рядом цінностей, що виступають критерієм оцінювання вчинків людини. Давньогрецький філософ Платон у своїх діалогах роздумував над складністю процесу виокремлення цих цінностей, оскільки це призводить до їх ідеалістичності, що суперечить інтересам і потребам звичайної людини.

У добу Відродження, коли почали складатися нові уявлення про світ, людину, її покликання та сенс життя, відбулися кардинальні зміни у поглядах на цінності. Тепер в один ряд з істиною, добром і красою ставиться Людина – її особистість, її внутрішнє багатство і гідність. Саме Людина стає правомірним носієм системи цінностей.

Другим щаблем переосмислення духовних цінностей стає проголошення ідеалів рівності, свободи особистості, справедливості. У своєму хореографічному творі «Мить синього кольору» ми намагалися втілити вільний дух як показник гідного людського існування. Класичний ряд духовних цінностей тепер доповнюється цінностями соціальними. У суспільній свідомості виникають питання взаємодії матеріальних потреб людини, соціально-політичних умов її життя та багатства духовного [12, 67].

Також серед духовних цінностей науковці виділяються моральні, естетичні, пізнавальні тощо. Дуже важливу роль в житті сучасної людини відіграють моральні цінності, оскільки саме вони надають поведінці особистості ціннісний смисл. Для самоствердження людині необхідно володіти здатністю виходити за межі власних потреб та мати тверді моральні позиції.

Категорію «добро» у етиці вважають найвищою цінністю, оскільки воно відображає ідеальну досконалість. А сенс людського життя, любов, щастя, дружба і справедливість є вищими моральними цінностями.

Усвідомлення людиною цих понять дуже впливає на її свідомість і поведінку [9, 54].

Будучи складовою моральної свідомості, ціннісні орієнтації крізь призму особистісного сприйняття формують відносно чіткі поняття сучасної людини про людяність, про сенс життя, про співчутливість до інших. На жаль, у певному суспільстві люди не завжди приймають усталені цінності. Іноді вони формують власні, зрозумілі і прийнятні саме їм цінності, вступаючи у своєрідну суперечку із суспільними нормами та цінностями.

Руйнація єдності між інтересами, потребами та цінностями людини є ознакою кризи системи цінностей. Це свідчить, що результати політичної, наукової, мистецької діяльності певного суспільства не відповідають реальним потребам та інтересам людини. Виникає ситуація, коли наукова істина обертається на перелік практичних рекомендацій, авторитет влади – на маніпулювання особистістю, а справжнє мистецтво – на його підробку.

У процесі дослідження нами питання «цінностей» в житті людини, що необхідно для створення нашої кваліфікаційної роботи, ми прийшли до думки, що гармонійне поєднання між цінностями науковими, художніми та політичними, між красою, істиною та свободою може стати вагомим фактором розвитку суспільства. Це сприятиме подоланню застарілих цінностей і формуванню нових [10, 105].

Як свідчить історія людства, періоди розквіту духовної культури певної країни, зростання ролі духовних цінностей не завжди відбуваються у період підйому матеріального виробництва та політичного розвитку. Це говорить про складність встановлення міцного зв'язку між політикою, економікою та духовною культурою.

В умовах античного світу різноманітне духовне життя багато у чому відкрило шлях для подальшого розвитку європейської цивілізації. Сильним імпульсом для розвитку нових напрямів та ідей у філософії, літературі,

мистецтві та інших сферах духовного життя стало італійське Відродження. Воно супроводжувалося політичним та економічним сплеском молодих буржуазних країн. До слова, історія України також демонструє нам як приклад період Київської Русі, де відбувався подібний економічно-політичний зліт [12, 64].

Створення у сучасному суспільстві системи цінностей, у якій основним пріоритетом є цінності духовні - досить складне завдання для багатьох країн світу. Процес ствердження духовних цінностей ускладнює глобалізація. У культурному житті багатьох країн у результаті глобалізаційних процесів почали розповсюджуватися такі людські риси як егоїзм, агресивність, орієнтація на бездуховність тощо.

В усі часи людство вирішувало питання задоволення власних нагальних потреб. У сучасному світі створені умови, які задовольняють більшість людських потреб. Однак, разом із тим, приходить розуміння, що важко пізнати сенс життя лише шляхом задоволення потреб.

Зрозуміло, що інтереси мають дуже велике значення у соціальному житті будь-якої країни. Вся історія людства – це зіткнення різних інтересів. Проте, світова історія має багато прикладів, коли рухомою силою дій однієї людини чи соціальної групи ставав не інтерес, а щось більш високе, що підносило людську особистість над буденністю [12, 64].

Ціннісні орієнтації однієї людини можуть не співпадати із існуючою у суспільній свідомості структурою цінностей. Для окремої особистості значущим і важливим може бути те, що не є таким з точки зору усталених норм суспільства. У такому випадку варто розрізняти ціннісні орієнтації індивіда і орієнтації індивіда на цінності, які розповсюджені у суспільстві, де людина проживає. Така орієнтація на цінність є належним відношенням людини до зовнішніх правил, норм, традицій та звичаїв.

Тож, тільки життєві цінності можуть допомогти людині знайти відповідь на важливі питання. Вони виступають духовним ґрунтом культури і суспільства. Вони мають здатність об'єднувати і роз'єднувати суспільства. Ці життєві цінності можуть змінюватися з часом. Цей процес змін, як правило, довготривалий – застарілі цінності втрачають значення, але не зникають. Вони можуть відроджуватися і мати нове значення. Після зміни цінностей певна культура чи суспільство також набувають нових рис [12, 70].

Масштабність розвитку будь-якого суспільства та його культури визначається тим, які цінності є орієнтиром для такого суспільства, що стане пріоритетним. Якщо культура розглядає людину як вищу цінність, то у ній виникають різні культурні форми, які задовольняють потреби людини, формують яскраві творчі індивідуальності. Саме їх поява забезпечує безперервний процес створення нових культурних цінностей.

На сучасному етапі у системі цінностей майже в усьому світі починала зростати роль гуманності, ідеї миру та світового співробітництва, поваги до способу та звичаїв життя кожного народу. На жаль, агресивна війна у центрі Європи в Україні з боку східного сусіда наочно продемонструвала, що вище перераховані цінності виявилися лише на папері...

1.2. Значення хореографічного мистецтва у системі життєвих цінностей людини

У концепції науки культурології хореографічне мистецтво розглядається у системі загальнолюдських цінностей, оскільки танець виступає як потужна сила збереження етносу будь-якої країни – її самобутності, культурних традицій, обрядової культури, самоідентифікації тощо. І головним елементом цього процесу виступає народний танець. Саме він є засобом формування духовних основ та цінностей особистості.

Хореографічне мистецтво за своєю природою може відігравати роль духовних орієнтирів у людському житті. Ціннісні орієнтації певної особистості пов'язані із закріпленням у колективній свідомості системи певних етнокультурних архетипів і танцювальне мистецтво народу, якому належить та чи інша особистість, цьому сприяє. Саме пластична мова китайського танцю, хоч і осучаснена, дає нам можливість виразити наші прагнення до гармонії та свободи, які ми втілили у нашій кваліфікаційній роботі [5, 92].

З погляду аксіології, науки про цінності, за своєю художньо-естетичною сутністю хореографічне мистецтво багатогранне. Як філософська теорія цінностей, аксіологія будує ціннісну систему творчості, мистецького феномену та психологічного здоров'я. Саме через емоції танцю людина компенсує негативні переживання. Естетичні цінності хореографічного мистецтва дають можливість візуально спілкуватися із танцювальними образами. Це допомагає трансформувати негативні емоції у позитивні, а також сприяє усвідомленню власної цінності.

Сучасні філософи розглядають аксіологію як здатність людської свідомості фіксувати і відображати значення реальних, уявних об'єктів, духовних чи матеріальних для задоволення своїх інтересів. Хореографічне мистецтво за своєю природою є мистецтвом синтетичним, тож досить важливим є погляд аксіології танцю на духовне збагачення національно свідомої особистості [6, 7].

Аксіологія хореографічного мистецтва сприяє збереженню високих художніх цінностей, кращих зразків класичного, народного, бального, сучасного танців. Розуміння світових шедеврів мистецтва хореографії, практичне оволодіння танцювальною мовою будь-якої країни, своєрідною манерою і стилем виконання сприяє формуванню творчого досвіду

особистості у ціннісній багатогранності етнокультурних і історичних традицій танцю[6, 7].

Ціннісний підхід у хореографічному мистецтві нами розглядається у зв'язку зі створенням хореографічної постановки «Мить синього кольору» у контексті кваліфікаційної роботи. Нами він розуміється як пріоритетна основа матеріальних, культурних, естетичних, духовних та психологічних цінностей людини яка сама займається танцем, так і загалом хореографічного колективу. Активним ціннісно-мотивованим у хореографічній діяльності є кожен учасник мистецького процесу.

Загалом, аналізуючи хореографічне мистецтво через призму аксіології, ми можемо зазначити, що цінності виступають майже завжди провідною складовою сутності сучасної людини майже в усіх розвинутих країнах світу. У залежності від того, наскільки глибоко занурені у життя людини ціннісні пріоритети хореографічного мистецтва, відбувається її особистісний внесок у розвиток суспільства. А також власне життя особистості наповнене смыслом і реальним гуманістичним змістом [6, 10].

Різні втілення життя знаходять свої відображення у кожному виді мистецтва у притаманній саме цьому мистецтву художній формі. Так, провідною базою літератури є слово, музики - звуки, живопису – кольори. «Серцевиною» хореографічного мистецтва стало тілесне, пластичне втілення почуттів людини, її переживань; зображення художніх образів та характерів через різноманітні виражальні засоби.

Ми розуміємо, що основною базою мистецтва танцю є музично-організовані, образно-виразні, умовно-символічні рухи людського тіла. Загалом, пластиці людини притаманна образна виразність. Особливості характеру та життєві цінності індивіда проявляються у тому, як він жестикулює, рухається, тілесно реагує на інших людей чи на ситуації.

Ці характерні елементи та граційні комунікації можна визначити як пластичні мотиви чи пластичні інтонації. Вони, безумовно, мають хореографічну цінність. Ми спиралися саме на ці особливості людського тіла, щоб втілити танцювальними рухами основну ідею нашої хореографічної постановки «Мить синього кольору».

Музично-організовані, іноді умовні та образно-моделюючі рухи тіла танцівника є базою мистецтва танцю. До того ж, вони спрямовують творчо розвинену особистість і на здоровий спосіб життя, і на якісну модель її діяльності. Жест, міміка, пластика – це емоційна реакція на події, своєрідне візуальне втілення почуттів. У створенні пластичної історії значну роль відіграють вид діяльності, побут людини, географічне положення, відносини у соціумі, традиції та обряди, ритуальні дії, естетичні ідеали та інші цінності певної культури [5, 94].

Аксіологія хореографічного мистецтва включає в себе і самі танці, і науку їх запису, і творчість балетмейстерів, наукові дослідження в галузі хореографії та соціокультурну цінність мистецтва танцю. В усі часи втілення засобами танцю цінностей певної культури сприяло її візуалізації та осмисленню. А також, формує світоглядні та естетичні зв'язки конкретної людини з соціальним середовищем.

Багато провідних культурологів, мистецтвознавців та педагогів минулого та сучасності у своїх працях підкреслюють актуальність аксіологічної характеристики хореографічного мистецтва. Неокантіанець Р. Лотце наприкінці XIV століття був одним із засновників аксіології у якості самостійної галузі філософії. Він трактував поняття «цінності» як синонім поняття «значущість». Його наступник Г. Коген розвинув ідею свого попередника і трактував цінності як поняття «безумовного», тобто у сенсі мети та морального блага [7, 75].

Вчення про цінність як фундамент теорії істинного знання і моральності розробляє ще один неокантіанець Г. Рікерт. Він у своїх працях визначає відмінність між поняттями «цінність» та «норма». У XX столітті аксіологічні дослідження продовжив М. Гартман. Цей феноменолог стверджував, що цінності не можуть піддаватися раціональному розумінню. Вони проявляються у почуттях любові, ненависті та примушують людину інтуїтивно себе вести.

Д. Дьюї як засновник напряму прагматизму вибудовує свою натуралістичну версію аксіології, яку називає прагматичний інструменталізм. Згідно з нею, все корисне, яке виступає інструментом успіху, може вважатися цінним. Також проблема цінностей є основною у філософських дослідженнях антропологів XX століття Г. Плеснера, М. Шелера, А. Гелена та інших.

Саме за М. Шелером, «цінності» - сфера феноменального і визначається через практичний досвід. Він стверджував, що завдяки актам духовної діяльності чи творчості можливо зануритися у світ цінностей, тобто у аксіосферу культури [11, 130].

Науковець Г. Плеснер зазначав про приналежність людини одночасно до сфери духовного і природнього. Він розглядав аксіологічний постулат цілісності людського буття, у якому поєднується дух і тілесність. Саме на такій методологічній основі ми, при підготовці нашої кваліфікаційної роботи, розмірковуємо про аксіосферу людини у мистецтві танцю.

Сьогодні тема аксіології, зокрема у мистецтві та культурі, набуває значимості. Вона підіймається у розумінні активізації та трансформації культурно-історичних процесів, які відбуваються періодично у різних суспільствах. Причиною слугує те, що у небуття відходять старі ідеологеми, а нові, сучасніші, ще не до кінця сформовані [11, 131].

Якщо звернутися до історичних процесів, які відбувалися у світі, певні аксіологічні проблеми завжди мали місце як у попередні епохи, так і на

сучасному етапі. Тому природньо, що пошук цінностей (духовних, моральних, етичних, культурних тощо) відбувається у суспільній свідомості як реакція на зміни у культурних парадигмах. Тож, в періоди загального знецінення духовних традицій естетичні питання цінностей є дуже актуальними для людей ХХІ століття.

Визначення цінності традицій хореографічної культури спирається на аксіологічне розуміння природи культурних традицій, обрядів та звичаїв, основна сутність яких втілюється в історико-генетичних умовах. Саме дякуючи аксіосфері хореографічного мистецтва передається у спадок культурний і суспільний досвід для подальшого розповсюдження. Також відбувається й певна символізація художньо-естетичної свідомості [9, 56].

Занурення особистості у художньо-естетичну діяльність якісно спряє формуванню у неї індивідуального ціннісного відношення до аксіосфери танцювального мистецтва. Посилює цей процес не тільки удосконалення пластично-хореографічних, але й розумових та естетичних здібностей людини, яка займається хореографією. Це збагачує хореографічну лексику, розвиває почуття, уяву і фантазію, загальну культуру.

Тож аксіологія як наука про цінності вже виходить за межі лише філософії. Вона застосовується у соціології, педагогіці, етиці та психології, у мистецтвознавстві, культурології тощо. Ось і ми, проводячи дослідження за темою нашої кваліфікаційної роботи і продумуючи нашу хореографічну постановку, познайомилися з такою важливою проблематикою [9, 57].

Тож, аксіологія розглядає хореографічне мистецтво як таке, де Людина є найвищою цінністю життя. Головні пріоритети танцю це внутрішні складові свідомості і самосвідомості. Вони формують майбутнє бачення творчої діяльності та саму модель поведінки людини.

Доцільність аксіології у хореографічному мистецтві незаперечна. Вона виступає необхідною умовою формування цілісності людської особистості,

яка займається хореографією. Творча людина є активним учасником формування естетичних та морально-етичних доміант у суспільстві. Хореографічне мистецтво, завдячуючи аксіології, транслює культуру певного народу як дорогоцінну спадщину у світовий простір [1, 89].

Однією із яскравих форм вияву і збереження національних цінностей та традицій, культурної пам'яті певного народу є народна хореографія, яка створювалася впродовж різних історично-культурних періодів. Маючи дуже довгу історію, танцювальне мистецтво з часом набуло статусу феномену художнього втілення. Він насичений драматургією, цікавими сюжетами, оригінальною стилістикою. При цьому різноманітні самобутня етнокультура певного народу практично зберігається.

Вітчизняні мистецтвознавці та культурологи (К. Балог, В. Авраменко, В. Верховинець, К. Василенко, В. Литвиненко, Ю. Станішевський та багато-багато інших) завжди проявляли великий інтерес до історико-культурного феномену народного хореографічного мистецтва. Свої дослідження вони присвятили відновленню хореографічних традицій у народному танці. Безсумнівно, що митці Китаю, моєї рідної країни, також займалися цією проблематикою, а саме: Сісі Я, Чжан Юй, Кефен Ван, Чжан Гомінг та інші.

Тож, у будь-яку історико-культурну епоху традиції хореографічного мистецтва завжди були носіями світоглядних та естетичних сенсів певної етнокультури. Ці традиції вирізняються системою тілесно-пластичних образів, які пов'язані із символами світосприйняття, а отже і з певними духовними цінностями людини. Саме через народні традиції танець демонструє основу внутрішньої свободи людини і одночасно зображає зовнішній світ через пластичні танцювальні образи [5, 94].

Сучасний період розвитку світової культури значно актуалізує народне хореографічне мистецтво. Його характерною рисою виступає традиційно-орієнтований характер та насиченість прообразною символікою. Особливого

значення набуває вивчення зв'язків хореографічних традицій із життям певного етносу – його уявленнями, ритуальною та святково-обрядовою сферами тощо. На танцювальній сцені з'являються образи, які виступають посередниками у культурному діалозі між різними архетипами і символікою народної хореографії.

Тому, з огляду на реалії сучасності, необхідно створювати підґрунтя для повноцінного сприйняття традиційних цінностей різних народів, культур, соціальних груп в мистецьких, освітніх та духовних сферах. І єдиною цінністю, яку б сферу життя ми не розглядали, самою значущою для людини і будь-якого суспільства є *цінність людського життя*. Розуміння цього напряду залежить від рівня внутрішньої культури людини і відповідає умінню робити моральний вибір заради власних цінностей і ідеалів.

1.3. Душевна гармонія як життєво необхідна людська цінність

Душевні цінності людського життя завжди виступали вагомими та значимими у погляді інтересів будь-якого суспільства і норм, адже такі цінності наповнюють і насичують людину сенсом її існування. Проблема цінностей та ціннісних орієнтацій крізь призму сприйняття античних і сучасних мислителів і філософів завжди спонукала до її подальшого розгляду.

У процесі створення нашої кваліфікаційної роботи ми теж зацікавилися питанням душевної гармонії як складової життєвих цінностей особистості. Дослідження цієї наукової проблеми допоможе нам глибше усвідомити сенс власного буття, що надихне нас на створення хореографічної композиції «Мить синього кольору».

Одним із ґрунтовних питань філософсько-етичної думки є свобода як цінність життя людини. Цікавість до цього прослідковується протягом усього історичного процесу розвитку світової духовної культури. На рівні

філософського аналізу і у побутовому розумінні були неодноразові спроби усвідомити таємниці свободи. Проте, кінцевої відповіді на це «вічне» питання не можу бути. Тож, спроби його розуміння відбуваються і сьогодні [9, 55].

У певний етап свого життя майже кожна людини починає замислюватися над тим, у чому сенс її життя, для чого вона живе? Це означає, що у самосвідомості особистості у певний період своєї соціально-психологічної зрілості з'являється потреба зрозуміти сенс власного життя, осмислити своє покликання, переглянути власне буття.

Так, досить багато сучасних розумінь сенсу життя людини, його філософсько-етичного обґрунтування повертає нас до ідей минулих часів. Перше висвітлення цього питання відбулося у стародавній літературній пам'ятці з Вавілону «Про сенс життя». У ній зазначалося, що одна з причин, яка примушує людину до пошуку сенсу свого існування, є її невдоволеність реальною дійсністю. У цьому творі уперше висловлюється ідея, що у кожної людини у світі є власний, притаманний тільки їй, сенс життя [9, 56].

Філософи Античності наголошували, що сенс життя людини втілений у ті форми діяльності, які підносять особистість над її природним існуванням, облагороджуючи її. Важливу функцію вони надавали знанням, розуму і умінню творити добрі справи.

Так, давньогрецький філософ Сократ бачив сенс життя у дотриманні доброчинностей. Він зазначав, що на своєму шляху людина має керуватися своїм розумом, удосконалювати його. А також за сенс життя філософ вважав здібності та прагнення особистості, оскільки вони мають забезпечити найвище благо.

Такі людиноцентричні погляди античних мислителів заперечуються у середні віки. Тепер життя людини міцно переплітається зі світом божественним і життєвий вибір кожного індивіда має підкорюватися волі

Бога. Служіння Всевишньому вважається сенсом життя, а боротьба з власними гріхами розглядається як підготовка до потойбічного життя у вічності [9, 56].

Прекрасна епоха Ренесансу по-новому піднімає питання сенсу життя і існування Людини, яка постає як творча особистість. Особистість, яка може бути тим, ким захоче; яка має повне праве на власний вибір, оскільки сенс життя у її руках. Проблема призначення людини також підіймалася філософсько-етичною думкою Нового часу. За Кантом, особливе місце відводиться волі людини і обов'язкам. Саме вони, керовані розумом, спрямовують, визначають і наповнюють цінностями людське життя.

Видатний німецький філософ і мислитель Гегель бачив призначення людини у тому, щоб піднести окреме існування індивіда до загальної природи. Це, на його думку, міцно пов'язане з розумінням історичного досвіду людського роду, його культури, з дотичністю до загальних духовних цінностей.

У суспільній свідомості зберігаються сенси, накопичені багатьма поколіннями, а також ціннісні орієнтири та життєві ідеали різних світових культур. Усі ці смисли зберігаються у духовному світі окремої людини у формі певних суспільних стереотипів. Ними особистість керується, наповнюючи свої дії життєвим сенсом. Поступово, під впливом життєвого досвіду ці смисли видозмінюються, переформатуються і з них обираються найбільш важливі для конкретної людини [9, 57].

Одним із найвищих сенсів життя людини є Щастя. Важко зрозуміти, як людина може бути щасливою, якщо до кінця вона не усвідомлює сенс людського життя загалом. Щастя – категорія, доступна тільки людям. Це означає, що людське життя має свою ціну – воно направлене на досягнення щастя. Тобто, обов'язковою, життєво необхідною умовою існування людини є щастя.

У щоденному спілкуванні людей проблема щастя постійно присутня, адже усі хочуть бути щасливими, але по-різному розуміють щастя. У різні епохи мислителі шукали відповідь на питання, чим же керуватися людині, щоб відчувати себе щасливою?

Так, філософ Античності Сократ вважав, що лише моральна особистість може бути щасливою. За Сократом, справжнє щастя це турбота про душу, пріоритетність доброзичливості, розум; бажання завжди залишатися людиною, зберігаючи гідність [9, 58].

Найвищою цінністю визнає щастя учень давньогрецького філософа Платона Арістотель. Він пояснює щастя як особливе відчуття задоволення, яке відчуває людина, роблячи добрі вчинки. Епікур вбачав у щасті свободу від душевних і фізичних страждань. Він мріяв позбавити людину страхів перед невідомими силами і навчити вірити у себе. Філософ наголошував, що власна свобода від різних страхів веде особистість до щастя.

Проблеми моралі і щастя змінюються в період Нового часу. Головне щастя – це щастя моральне. Воно посиляється людині за достойне життя (за Кантом). А Гегель вбачає проблему щастя з призначенням розумної, духовної людини. У можливостях активно діяти у зовнішніх обставинах, підкорювати їх своїм бажанням, обирати свою долю і бути дотичною до світу людської культури і є щастя. Тож, класичною проблемою філософії є виведення формули справжнього людського щастя [9, 58].

Сучасні світові соціокультурні реалії значно посилили потребу у відродженні вищих людських цінностей і смислів. У процесі реалізації цих цінностей людина відчуває себе повноцінним суб'єктом життя.

Тож важливим стає вивчення усіх чинників гармонізації смислової сфери особистості. Поняття «гармонія» у наукових джерелах розглядається у контексті розвитку людської особистості – її життя, відношення з собою, з іншими людьми та світом.

Поняття «гармонія» в античній філософії трактується як злагодженість, благозвучність, завершеність. А у Великому тлумачному словнику сучасної української мови гармонія означає самодостатність людини, тобто духовність, особистісний ріст та здоров'я знаходиться у повному поєднанні з людиною. Деякі вчені проводять паралель з поняттям «гармонія» і «здоров'я», яке розуміють як «внутрішню цілісність, незіпсованість тощо» [3, 69].

Але гармонія – це не тільки фізіологічний стан організму людини, а й духовне, соціальне благополуччя особистості та психологічна рівновага. І це безперервний процес, а не застиглий стан. Гармонія – це шлях до повноти, довершеності та ідеалу. Гармонійна людина завжди перебуває у єдності сама з собою, світом і оточуючими людьми. На вищому рівні свого розвитку особистість іноді змінює власну рівновагу і встановлює нові стосунки, з кожним кроком змінюючи себе.

Відбувається життєвий рух до вищого рівня єднання зі світом і з самим собою. Саме цю особливість людського удосконалення, описану філософами-мислителями, ми спробували втілити у нашій хореографічній постановці «Мить синього кольору». Не даремно головною ідеєю нашого твору ми означили пошук життєвих цінностей, прагнення до гармонії, спокою та свободи.

Якщо гармонія в людині є, то це означає, що вона досягла гармонії не тільки тіла, а й гармонії душі. Це і є основною умовою гармонії з довкіллям. Формування гармонійно розвиненої особистості напряду залежить від формування багатосарової структури цінностей – домінування одних цінностей над іншими. Українські психологи Боришевський М. Й., Булах І. С., Помиткін Е. О., Ставицька С. О. вказували, що рівень розвитку особистості є свідченням рівня духовно-моральної свідомості людини [3, 71].

Це зумовлює самоконтроль людини над своїми психічними станами, визначає наполегливу діяльність на позитивну зміну своїх думок, вчинків, досягнення вищого сенсу життя. Видатний психолог Рубінштейн С. у своєму Щоденнику зазначав: *«Моє життя постійно рухалося по висхідній вверх...»*. Цим науковець підкреслював висхідний напрям цінностей і життєвих смислів, які направляють цілі людини, тим самим урівноважуючи її життя [3, 71].

У екзистенційно-гуманістичному напрямку психології існує концепція, згідно з якою людина постійно знаходиться у розвитку, прагнучи постійно довершеності. Необхідність розуміти сенс свого існування – одна з найвищих. Австрійський невролог Франкл В. зазначав, що найлюдянішим з усіх питань є питання про сенс життя. Це є ознакою того, що особистість піклується про духовний бік свого існування.

Тож, сучасна розвинена особистість прагне реалізації та відкриття сутнісних смислів свого життя; потребує відчувати себе головним суб'єктом цього життя, відповідальною і креативною особистістю; вільною, зрілою, духовною. Особистістю, яка спроможна бути у постійному пошуку і у створенні власної сутності. Особистістю, яка сама створює своє неповторне, унікальне, емоційно яскраве буття.

Видатний український філософ Сковорода Г. у своїй збірці «Сад пісень» писав про красу і світло, які бажано відкрити у собі, оскільки вони є основою справжнього щастя: *«Ми у пошуку щастя по різних епохах, по різних країнах, а воно завжди поряд з нами. Ми у щасті як риба у воді і воно теж біля нас шукає нас. Його важко знайти, бо воно навколо, скрізь. Воно, це щастя, подібне до сонячного промінчика – варто просто відкрити свою душу...»*[13, 105].

Нам дуже імпонують слова Рубінштейна С., який писав: *«Сенс життя людини полягає у тому, щоб стати джерелом тепла і світла для інших.*

Стати совістю людства і свідомістю великого Всесвіту. Стати центром трансформації сил стихійних у сили усвідомлені. Бути тим, хто змінить життя, постійно його удосконалюючи...» [3, 72]. Саме цю ідею ми заклали у нашу хореографічну постановку, проводячи ґрунтовний аналіз проблеми життєвих цінностей людини під час створення нашої кваліфікаційної роботи.

Висновки до першого розділу

1. Проаналізовано, що кожна національна культура уособлює в собі ціннісні орієнтації нації як історичні особливості свого народу. Основу світогляду певної національної групи становлять життєві цінності, які є проявом небайдужого ставлення людини до навколишнього світу. Система цінностей людини і цілого народу – це внутрішній стрижень певної культури.

Серед духовних цінностей виділяються моральні, естетичні, пізнавальні тощо. Ціннісні орієнтації крізь призму особистісного сприйняття формують відносно чіткі поняття сучасної людини про людяність, про сенс життя, про співчутливість до інших. Вони виступають духовним ґрунтом культури і суспільства.

У своєму розвитку суспільство та його культура визначає свої ціннісні орієнтири, які стають пріоритетними для нього. Сьогодні майже у всьому світі серед системи цінностей зростає роль гуманності, поваги до способу та звичаїв життя кожного народу. Кожна культура вищою своєю цінністю вважає людину. Такий підхід дає поштовх до появи різних культурних форм, які задовольняють потреби людини.

2. Визначено, що хореографічне мистецтво займає важливе місце у системі загальнолюдських цінностей, оскільки танець - це потужна сила збереження етносу будь-якої країни. Ключовим засобом формування духовних основ та цінностей особистості виступає народний танець.

Мистецтво танцю за своєю природою відіграє роль духовних орієнтирів у людському житті.

Хореографічне мистецтво сприяє збереженню високих художніх цінностей, кращих зразків класичного, народного, бального, сучасного танців. Розуміння світових шедеврів мистецтва хореографії сприяє формуванню творчого досвіду особистості. Ціннісний підхід у хореографічному мистецтві розуміється як пріоритетна основа матеріальних, культурних, естетичних, духовних та психологічних цінностей людини

Цінності традицій хореографічної культури спираються на аксіологічне розуміння природи культурних традицій, обрядів та звичаїв. У будь-яку епоху традиції хореографічного мистецтва завжди були носіями світоглядних та естетичних сенсів певної етнокультури. Завдяки ціннісній сфері хореографічного мистецтва передається у спадок культурний і суспільний досвід для подальшого розповсюдження.

3. Досліджено, що душевні цінності людського життя завжди виступали вагомими та значимими з погляду інтересів будь-якого суспільства. У суспільній свідомості зберігаються ціннісні орієнтири та життєві ідеали різних світових культур. Усі ці смисли зберігаються у духовному світі окремої людини. Ними особистість керується, наповнюючи свої дії життєвим сенсом.

Одним із найвищих сенсів життя людини є Щастя. Щастя – категорія, доступна тільки людям. Це означає, що людське життя має свою ціну – воно направлене на досягнення щастя. Важливим стає вивчення усіх чинників гармонізації смислової сфери особистості. Поняття «гармонія» у наукових джерелах розглядається у контексті розвитку людської особистості – її життя, відношення з собою, з іншими людьми та світом.

Гармонія – шлях до повноти, довершеності та ідеалу. Гармонійна людина завжди перебуває у єдності сама з собою, світом і оточуючими

людьми. Формування гармонійно розвиненої особистості напряду залежить від формування багатошарової структури цінностей – домінування одних цінностей над іншими. Необхідність розуміти сенс свого існування – одна з найвищих.

РОЗДІЛ 2. Художні особливості хореографічної постановки «Мить синього кольору» у контексті створення кваліфікаційної роботи

2.1. Ідейно-тематичний аналіз хореографічного твору

Тема: Внутрішній пошук життєвих цінностей та прагнення до гармонії, через метафору миті синього кольору.

Ідея: Відображення паузи в русі життя, символізовану синім кольором, що асоціюється з безмежністю, свободою та спокоєм. Хореографія ілюструє тимчасове зупинення для осмислення життя, відпочинку й гармонії між внутрішнім світом і зовнішньою реальністю.

Надзавдання: Передати мить паузи через символіку синього кольору, що уособлює безмежність, свободу і спокій. Хореографія відобразить тимчасове зупинення для відновлення гармонії та відпочинку. Використати метафори неба й моря, показавши, як сімейна прихильність і любов водночас мотивують і виснажують.

Конфлікт: балансування Головного персонажу між прагненням до спокою і внутрішнього напруження від постійного руху та обов'язків. Він відчуває глибоке розчарування через невпинний ритм життя, що емоційно і фізично виснажує його.

Наскрізна дія: Шлях від стресу до спокою й гармонії проходить через момент трансформації та відновлення. Герой повертається до життя з новим розумінням і силою, готовий долати виклики. Мить синього кольору залишає слід у його душі, нагадуючи про важливість пауз і самозосередження.

Час дії: Сьогодення.

Місце дії: Велике китайське місто, яке символізує хаос і напругу.

Форма: Хореографічний монолог.

Стиль: Сучасна хореографія.

Жанр (за драматургією): лірико-драматичний.

Лібрето

Шум великого міста, яке розгортається перед очима як невпинний калейдоскоп, заповнене безліччю деталей, що вносять хаос і напругу у повсякденне життя. Скрізь гул моторів, крики вуличних продавців, пронизливі звуки сирен і метушливі кроки людей, що прямують у різних напрямках. Головний герой переміщується серед цього киплячого натовпу, його рухи невпинні та дезорієнтовані.

Його тіло вібрує від стресу, в кожному жесті відчутна тривога, а навколишній простір наче поглинає його у своїй динамічній бездонності. Важкість зовнішнього світу підкреслюється стійким шумом, що заповнює весь простір, перетворюючи його на величезний і безумовний обсяг, що підкреслює напруженість і нескінченний рух.

Пошуки затишку. Головний герой, все ще заглиблений у хаос, починає шукати місце, де може знайти спокій. У пошуках затишку він натрапляє на куточок, де шум стих, а простір став менш переповнений. Тут його рухи стають більш розслабленими та обдуманими, він уважно досліджує навколишнє середовище, яке стає поступово менш напруженим.

Ніжні відтінки світла і кольору заповнюють простір, створюючи атмосферу спокою. Герой взаємодіє з цим новим середовищем, рухи його стають плавними, якби він почав танцювати в такт новому ритму спокою, намагаючись знайти внутрішній баланс і гармонію серед відносного затишку.

Миттєве відновлення. Головний герой досягає особливого моменту — миті синього кольору, де навколо нього розгортається образ безмежного неба та спокійного моря. Цей синій простір осяяний м'яким, але яскравим світлом, що відображає нескінченність і спокій. Герой зупиняється в цьому стані абсолютного спокою і відновлення.

В його русі відчувається глибоке усвідомлення, плавність і злагодженість. Тепер його рухи стають мовою внутрішнього спокою, де кожен жест і поворот тіла відображає відновлену гармонію. Образ синього кольору, як символ безмежного простору і свободи, допомагає героєві пережити внутрішню трансформацію, відновити душевний баланс і знайти нову енергію.

Новий ранок. Коли ранок нового дня розгортається, світло заповнює простір і приносить відчуття упорядкованості й домашнього затишку. Герой повертається до повсякденного життя з оновленим розумінням і відновленою енергією. Світло і тіні створюють нову атмосферу, де все виглядає чіткішим і зрозумілішим.

Рухи героя стали легшими, впевненішими та відображають позитивні зміни. Його нове відчуття гармонії допомагає йому справлятися з новими викликами, рухи набувають грації та легкості, показуючи, як відновлене відчуття спокою приносить нову силу і віру в себе.

Наприкінці, перед головним героєм з'являється символічний образ синього кольору, як знак важливості перерв і самозосередження. Цей образ перетворюється на невидимий, але постійний маяк, що веде героя вперед, нагадуючи йому про цінність моментів спокою. Герой рухається вперед, несе з собою досвід і спокій, отримані під час миті синього кольору.

Ніжна і зворушлива музика підкреслює завершення і новий початок, створюючи чіткий наративний шлях через хореографічну постановку. Цей шлях показує перехід від стресу до спокою і відновлення, підтверджуючи, що миті синього кольору є ключовими для відновлення душі та отримання нових сил для подальшого життя.

Дійові особи та їх характеристика

«Головний герой» – центральна фігура постановки, чия особистісна трансформація відображає важливість спокою і самозосередження. У першій частині його психологічний стан характеризується напругою і стресом, а рухи демонструють втому від зовнішніх обставин. Герой прагне знайти спокій і гармонію серед міського хаосу.

У процесі пошуку він поступово заспокоюється, а його рухи стають плавними. Досягнувши синього кольору, герой переживає відновлення і гармонію. У фіналі він повертається до життя з новою енергією і впевненістю, що демонструє його позитивні зміни.

«Хаос» є важливим персонажем, що відображає перехідний стан героя, який поставати перед труднощами. Він слугує каталізатором сюжету, створюючи контраст між напругою і спокоєм. Неструктурований і непередбачуваний, Хаос вносить дезорієнтацію в життя героя, постійно змінюючись і створюючи перешкоди.

Його мета — впливати на оточення, викликаючи стрес і безлад. На початку постановки Хаос заповнює сцену нерегулярними рухами, символізуючи непостійність міського середовища. Його взаємодія з героєм посилює тривогу, але поступово Хаос зменшує свою інтенсивність, відображаючи перехід до спокою.

«Образ безмежного неба». Образ Неба є ключовим для створення атмосфери спокою і безмежності, відображаючи внутрішній стан Головного героя під час його відновлення. Він контрастує з напругою та хаосом, підкреслюючи перехід до гармонії. Небо символізує спокій, безмежність і свободу, створюючи простір для внутрішнього відновлення.

У хореографічній постановці Небо заповнює сцену, виражене плавними рухами, що символізують велич і легкість. У моменті синього

кольору Небо стає фоном для відновлення героя, допомагаючи йому досягти глибокої гармонії та спокою.

«Образ спокійного моря». Образ Моря є ключовим для створення атмосфери спокою і глибини, допомагаючи відобразити процес внутрішнього відновлення Головного героя. Море забезпечує контраст між динамікою і стресом, підкреслюючи емоційну глибину відновлення. Воно символізує спокій, умиротворення і стабільність, створюючи відчуття внутрішньої гармонії.

У хореографічній постановці Море заповнює сцену, створюючи простір для відновлення, представлене через плавні, хвильові рухи. Взаємодія з героєм надає йому можливість відчути спокій і рівновагу, допомагаючи досягти глибокого усвідомлення. Море є ідеальним фоном для внутрішнього відновлення героя.

«Новий ранок». Образ Ранку є ключовим для підкреслення теми відновлення і позитивних змін у фіналі хореографічної постановки. Ранок відображає перехід від стресу до спокою і готовності до нових викликів, символізуючи новий початок і надію. Він приносить світло і ясність, створюючи відчуття відновлення і нових можливостей.

Ранок заповнює сцену, створюючи атмосферу свіжості та позитиву через радісні й активні рухи, що відображають пробудження. Взаємодія з Головним героєм допомагає йому відновитися і прийняти новий день з новими силами і ентузіазмом. У сцені Ранку герой повертається до повсякденного життя з новим розумінням і відновленою енергією, відчуючи гармонію і готовність до нових викликів.

«Символічний образ синього кольору». Образ Синього кольору є ключовим для підкреслення теми відновлення і спокою у фіналі постановки. Синій колір символізує глибокий спокій, умиротворення і внутрішню гармонію, контрастуючи з динамікою і стресом. Він відображає процес

внутрішнього відновлення Головного героя, акцентуючи важливість перерв і самозосередження для досягнення гармонії.

Основна мета Синього кольору — створити атмосферу спокою, де герой може досягти глибокого усвідомлення і відновлення. Взаємодія з Головним героєм через плавні і спокійні рухи допомагає йому знайти спокій і гармонію.

2.2. Композиційно-архітектонічна будова творчого проекту

Хореографічна драматургія постановки

Експозиція: Місто, наповнене шумом і хаосом, створює атмосферу напруги. Головний герой рухається дезорієнтовано, виражаючи тривогу і стрес, поглинутий навколишнім простором. Акцентується контраст між хаотичним світом і майбутньою миттю спокою та гармонії – «синього кольору».

Зав'язка: Простір наповнюється ніжним світлом, створюючи атмосферу спокою. Головний герой поступово вловлює цей ритм, його рухи стають плавними, відображаючи пошук внутрішньої рівноваги. Герой починає знаходити гармонію в новому середовищі.

Розвиток дії:

I ступень. Герой, ще в хаосі, починає шукати спокій. Він натрапляє на куточок, де шум стихає, і простір стає вільнішим. Його рухи розслабляються, стають обдуманими, а навколишнє середовище поступово набуває гармонії.

II ступень. У спокійній атмосфері, наповненій ніжними відтінками світла, герой продовжує взаємодіяти з новим середовищем. Його рухи стають плавними, відображаючи танець в ритмі спокою. Він глибше занурюється в

цей стан гармонії, шукаючи внутрішній баланс серед затишку, що його оточує.

Кульмінація: Герой досягає кульмінаційного моменту – миті синього кольору, де перед ним розгортається безмежний простір неба та спокійного моря. М'яке, але яскраве світло підкреслює цю нескінченність і спокій. У цьому синьому просторі герой зупиняється, досягаючи абсолютного спокою і відновлення.

Розв'язка: З настанням нового ранку простір наповнюється світлом, що приносить упорядкованість і домашній затишок. Герой повертається до повсякденного життя з оновленим розумінням і відновленою енергією. Світло і тіні створюють атмосферу чіткості і зрозумілості, де рухи героя стають легшими і впевненішими, відображаючи позитивні зміни. Його нове відчуття гармонії допомагає йому впоратися з новими викликами, надаючи рухам грацію і легкість, що демонструє відновлену силу і віру в себе.

Музична драматургія

Основні частини	Назва	Такти	Хронометраж
<i>Експозиція</i>	Шум та хаос у великому місті	32	00:27 с.
<i>Зав'язка</i>	Герой починає знаходити гармонію в новому середовищі	64	01:24 с.
<i>Розвиток дії</i>	<i>I ступінь:</i> Герой починає шукати спокій	48	01:39 с.
	<i>II ступінь:</i> Герой продовжує взаємодіяти з новим середовищем	32	01:52 с.
<i>Кульмінація</i>	Герой досягає миті синього кольору	24	03:46 с

<i>Розв'язка</i>	Герой повертається до повсякденного життя з оновленим розумінням і відновленою енергією	32	04:00 с.
Усього		360 тактів	06 хв. 08 сек.

Упорядкованість танцювальних епізодів

1. «Шум та хаос великого міста»

Хореографічна постановка починається зі сцени, що відображає хаос великого міста. Яскраві кольори та світлові ефекти імітують інтенсивний шум і метушню урбаністичного середовища.

Танцівники виходять на сцену з енергійними, хаотичними рухами. Їхні жести швидкі та нерегулярні, імітуючи шум машин, крики вулиці та сирени. Вони постійно змінюють напрямок, намагаючись орієнтуватися в натовпі.

Виконавці формують групи, виконуючи складні хореографічні комбінації, а зміни в ритмі і швидкості підкреслюють напругу і стрес. Головний герой рухається в протилежних напрямках, створюючи ефект перенавантаженого середовища.

Поступове перегруповування виконавців у центрі сцени формує великий вихор, що символізує кульмінацію хаосу. Темп хореографічних фігур прискорюється, а рухи стають ще інтенсивнішими і заплутанішими.

Головний герой сповільнює рухи, віддаляючись від натовпу, і шукає місце для відпочинку. Його рухи стають менш хаотичними і більш осмисленими, відображаючи поступове стишення шуму.

Тривалість: 00 хв.45 с.

2. «Герой починає пошуки гармонії в образі безмежного неба та синього моря»

Сцена перетворюється на простір безмежного неба і спокійного синього моря. Ніжні відтінки синього і м'яке світло створюють атмосферу умиротворення і безкраїх можливостей.

Герой входить на сцену з повільними, дослідницькими рухами, наче вперше опиняється в цьому новому просторі. Він обережно досліджує навколишнє середовище, виконуючи плавні, текучі рухи, що нагадують хвилі моря.

З часом рухи героя стають впевненішими і ритмічнішими, відображаючи процес знаходження гармонії. Танцювальні елементи включають м'які піруети і плавні стрибки, що нагадують граціозність морських хвиль.

Звуки музики стають гармонійнішими, з мелодіями, що імітують вітерець і спів птахів. Герой досягає моменту повного злиття з навколишнім середовищем, виконуючи розширені і витончені рухи, що імітують політ у небі і плавання в морі. Його танець відзначається чіткими, граціозними рухами, що підкреслюють безмежний простір і внутрішню гармонію.

Музика досягає піку з м'якими, але яскравими акордами, що символізують досягнення спокою і гармонії. Герой завершує танець у спокійній позі, що відображає інтеграцію нового середовища. Його рухи стають статичними і спокійними, символізуючи відновлену гармонію і умиротворення.

Тривалість: 00 хв.50 с.

3. «Герой починає шукати спокій»

Герой виходить на сцену, його рухи повільні і розмірені. Він виконує плавні, обережні кроки, що відображають його прагнення знайти спокій.

Рухи мають спробу дослідження і заспокоєння, з м'якими, округлими жестами, що нагадують пошуки і надію.

Герой поступово взаємодіє з навколишнім простором, його танець стає більш ритмічним і органічним. Рухи набирають грації, коли герой відкриває для себе нові способи взаємодії з простором, зображаючи як він намагається інтегруватися в цю нову, спокійну атмосферу. Переходи стають плавнішими і більш зв'язними.

Герой досягає моменту, коли його рухи стають повністю злитими з навколишнім середовищем. Він виконує плавні, граціозні па, що символізують досягнення внутрішнього спокою. Його танець відзначається чіткістю і елегантністю, що показує повну інтеграцію з новою атмосферою.

Герой завершує танець у спокійній і статичній позі, що символізує знайдений спокій і внутрішню рівновагу. Рухи стають заспокоїливими і завершеними, відображаючи повне прийняття нового середовища.

Тривалість: 01 хв.15 с.

4. «Герой продовжує взаємодіяти з новим середовищем»

Герой продовжує досліджувати нове середовище з більшою впевненістю, зберігаючи м'якість і плавність у своїх рухах. Він взаємодіє з простором через легкі і граціозні рухи, які символізують його поступове пристосування до нової атмосфери. Рухи включають спокійні обертання та плавні переходи, що підкреслюють його гармонійне злиття з простором.

Герой інтегрується з навколишнім середовищем, використовуючи танцювальні елементи, що імітують водяні хвилі та легкий вітерець. Це робить його рухи більш ритмічними і злагодженими, показуючи, як він знаходить своє місце у новій атмосфері.

Музика стає більш динамічною і багатою, додаючи елементи, що підкреслюють глибину і взаємодію героя з новим простором.

В кульмінаційному моменті герой досягає гармонійного стану, коли його рухи синхронізуються з навколишнім середовищем. Він виконує розширені і елегантні танцювальні елементи, демонструючи повне злиття з атмосферою. Рухи мають чіткість і плавність, відображаючи його повне розуміння і гармонію з новим середовищем.

Герой завершує танець у спокійній і статичній позі, що символізує досягнення повної гармонії з новим середовищем. Рухи стають завершеними і спокійними, відображаючи успішне пристосування до нових умов.

Музика поступово затихає, завершуючи ніжними і гармонійними звуками, що підтримують відчуття завершення і гармонії.

Тривалість: 01 хв.50 с.

5. «Герой досягає миті синього кольору»

Сцена трансформується в образ безмежного синього неба та спокійного моря. Простір заповнює м'яке, але яскраве світло, що створює атмосферу безмежного спокою і гармонії. Колір синього домінує в освітленні та декораціях, відображаючи вічність і спокій.

Герой входить на сцену, знову відчуваючи легкість і спокій нового середовища. Він виконує повільні, розширені рухи, що відображають його підготовку до досягнення моменту синього кольору. Рухи включають м'які, плавні розтяжки і елегантні пози, що символізують підготовку до кульмінації.

Герой починає взаємодіяти з синім простором, його рухи стають більш розширеними і наповненими. Він виконує елементи, що імітують політ або плавання, демонструючи злиття з безмежним синім простором. Рухи стають більш виразними, відображаючи поглиблене занурення в атмосферу синього кольору.

Герой досягає кульмінаційного моменту синього кольору. Він виконує витончені, граціозні рухи, що символізують досягнення абсолютного спокою

і гармонії. Рухи відзначаються величчю і плавністю, відображаючи повне злиття з синім простором.

Музика досягає піку, з яскравими, але м'якими акордами, що символізують момент абсолютного спокою і відновлення.

Герой завершує танець у позі спокою і гармонії, що символізує досягнення миті синього кольору. Його рухи стають статичними і спокійними, відображаючи повне занурення і прийняття нового стану.

Музика поступово затихає, завершується ніжними, гармонійними звуками, які підкреслюють відчуття завершення і відновлення.

Тривалість: 01 хв.25 с.

6. «Герой повертається до повсякденного життя з оновленим розумінням і відновленою енергією»

Танцювальний епізод змінюється, герой повертається до більш знайомого і звичного середовища. Світло стає яскравішим, але залишається м'яким, створюючи відчуття відновленого затишку і гармонії. Відображення синього кольору змінюється на теплі, звичні відтінки.

Танцювальні рухи героя відображають оновлену впевненість і енергію. Він виконує динамічні, але плавні рухи, які символізують повернення до активного життя з новим розумінням і відновленими силами. Рухи включають елементи, що показують інтеграцію нових знань і емоцій у повсякденний контекст. Мелодія стає більш життєрадісною і енергійною, відображаючи позитивні зміни і відновлену енергію героя.

Герой починає взаємодіяти з навколишнім середовищем, використовуючи рухи, що відображають впевненість і гармонію. Він показує, як його нове розуміння допомагає справлятися з щоденними викликами. Рухи набирають грації і легкості, демонструючи позитивні зміни в його житті. Мелодії продовжують бути динамічними і гармонійними, підтримуючи відчуття відновлення і життєвої енергії.

Герой досягає кульмінаційного моменту, коли його рухи повністю відображають новий стан гармонії і відновлення. Він виконує елементи танцю, що символізують успішне інтегрування нового розуміння в повсякденне життя. Рухи стають впевненими і енергійними, з відчуттям нової сили і внутрішнього спокою.

Герой завершує танець в енергійній, але спокійній позі, що символізує інтеграцію нового розуміння і відновленої енергії в повсякденне життя. Його рухи відображають гармонію і впевненість, показуючи, як відновлене відчуття спокою приносить нову силу і віру в себе.

Тривалість: 01 хв.30 с.

2.3. Характеристика музичної основи хореографічного твору та сценографія

Музична основа хореографічного твору «Мить синього кольору» виступає інтегральним елементом загальної художньої концепції, виконуючи не лише декоративну, але й семантичну функцію. Вона слугує засобом відображення емоційного стану головного героя, його внутрішнього конфлікту та процесу пошуку гармонії. Завдяки вдало підібраним музичним рішенням досягається глибока взаємодія між звуковим супроводом та пластичною мовою хореографічної постановки.

На початку композиції, музика характеризується складною поліфонічною структурою, побудованою на рваних ритмах, дисонансах і електронних текстурах. Ці звукові елементи покликані підкреслити тривожний, хаотичний стан героя, який перебуває під впливом зовнішнього тиску міського середовища.

Звукові ефекти, поєднані з агресивними інтонаціями ударних інструментів і синтезаторів, створюють відчуття метушні та перевантаження,

що віддзеркалює швидкий темп і напруженість сучасного урбаністичного простору.

Зі зміною драматургічного розвитку хореографічного твору музика поступово трансформується. Відбувається зниження інтенсивності ритмічного малюнка і перехід до більш мелодійних, протяжних фраз, в яких домінують струнні інструменти та м'які гармонійні переходи.

Це відповідає концепції «миті синього кольору» – символічного моменту зупинки часу, коли герой перебуває в стані пошуку внутрішньої рівноваги. Музика стає просторово розгорнутою, її мелодійні лінії витримані у спокійних темпах, що створює ілюзію безмежності й легкості, подібної до відчуття свободи, асоційованої з небом та морем.

Кульмінація музичної партитури відбувається в моменти досягнення внутрішнього катарсису героєм. Використання тембрів фортепіано, арфи та легких електронних звуків формує атмосферу спокою, умиротворення і тимчасового відчуження від зовнішнього світу.

Завершення музичної теми є плавним і гармонійним, що підсилює загальну ідею постановки – знаходження героєм рівноваги між внутрішніми переживаннями та зовнішньою дійсністю, момент зупинки життя в синій миті, яка дарує йому нові сили для подальшого шляху.

Музичний розмір 4/4 – забезпечує рівномірний ритм, що дозволяє підкреслити плавність і гармонійність рухів персонажів.

Темп: Adagio (повільний) створює атмосферу зосередженості та внутрішнього балансу

Характер музики: спокійний, мелодійний, з легкими перехідними моментами, які відображають пошук гармонії та внутрішнього спокою.

Сценографія хореографічної постановки «Мить синього кольору»

Сценографія для хореографічної постановки «Мить синього кольору» є ключовим елементом у візуалізації метафоричного простору, що відображає внутрішній світ головного героя. Основним завданням сценографії є передача естетики контрасту між хаотичним, динамічним урбаністичним середовищем і моментом тиші та умиротворення, який символізує «синій колір»

На початку постановки сценографія побудована навколо міського простору, де домінують різкі геометричні форми, асиметричні конструкції, вертикальні лінії та численні елементи, що символізують безперервний рух і метушню. Ці елементи створюють враження напруженого середовища, яке візуально посилює відчуття перевантаженості та стресу, через які проходить герой. Різкі зміни світла, швидкі переходи від темряви до яскравого освітлення, а також проєкції абстрактних образів міського життя доповнюють атмосферу хаосу.

З розвитком драматургії відбувається поступове очищення сценічного простору. Міські елементи зникають або стають менш виразними, відкриваючи сцену для більш абстрактних форм і просторів. У цей момент сценографія починає взаємодіяти з концепцією «синього кольору».

На сцені з'являються плавні лінії та округлі форми, які створюють відчуття гармонії та рівноваги. Зміна кольорової гами, що переходить до ніжних відтінків синього та білого, підсилює цей ефект. Легкі, майже прозорі завіси можуть створювати ілюзію простору та підкреслювати відчуття свободи й легкості.

Світло в цей момент стає ключовим інструментом. Воно м'яко огортає сцену, створюючи атмосферу спокою та медитації. Використання світлових переходів допомагає підкреслити зміну внутрішнього стану героя, який

поступово знаходить гармонію всередині себе. Проекції хвиль або пливучих хмар можуть додати додатковий вимір до образу синього кольору як символу спокою та безмежності.

Завершальний етап постановки підкреслює концепцію «миті синього кольору» через мінімалізм у сценографії, де простір стає майже порожнім, залишаючи тільки ключові елементи, що символізують внутрішній світ героя, який знайшов гармонію та рівновагу.

Костюми

Для створення більш детального образу Героя у Художні особливості хореографічної постановки «Мить синього кольору» у контексті створення кваліфікаційної роботи хореографічній постановці «Мить синього кольору» костюм повинен ретельно відображати як естетику постановки, так і внутрішній світ персонажа.

Сорочка має вільний крій, що не обмежує рухів, але підкреслює плавність і елегантність; злегка подовжена для акценту на вертикальних лініях і додання стриманості образу; довгі рукава зі звуженими манжетами, які подовжені та мають плавний вигин, додають легкості рухам і акцентують увагу на руках.

Невисокий комір-стійка надає сучасного вигляду, зберігаючи стриманість; використані матеріали, як сатин, додають приємного блиску під світлом, створюючи ефект спокою і глибини, а напівпрозорі вставки з органзи на плечах та спині додають інтриги й легкості; основний колір – глибокий синій, з легкими переливами та градієнтними переходами до світліших відтінків блакитного на рукавах та краях, підкреслюючи динаміку образу.

Штани мають прямий та злегка звужений крій, що підкреслює рухи й забезпечує свободу під час виконання танцювальних елементів. Подовжені штанини, що злегка торкаються підлоги, підкреслюють плавність і стриманість рухів; виготовлені з легкої костюмної тканини, які плавно рухаються разом із Героєм, не створюючи зайвого об'єму, з можливими вставками з еластичного матеріалу для максимального комфорту.

Насичений темно-синій колір гармонійно поєднується з сорочкою, підкреслюючи цілісність образу, а делікатні акценти у вигляді тонких вертикальних смуг та ледь помітної вишивки додають вишуканості.

Взуття – м'які танцювальні туфлі із закритим носком, без підборів з низьким каблучком для стійкості та комфорту, виготовлені з натуральної шкіри, що додає розкоші й зберігає функціональність, з еластичною підошвою для плавних рухів і хорошого зчеплення з підлогою. Чорний колір взуття створює завершений вигляд і підкреслює сучасність та стриманість образу, доповнений ледь помітним блиском.

Висновки до другого розділу

1. Проведено ідейно-тематичний аналіз та розкрито *тему, ідею, надзавдання та конфліктну ситуацію* хореографічної постановки де символіка синього кольору та її вплив на сприйняття цінностей відіграє важливу роль у відображенні внутрішніх прагнень людини до гармонії, духовного збагачення та емоційної стабільності та слугують візуальним відображенням їхніх внутрішніх станів і ціннісних орієнтацій.

2. Створено лібрето, яке охарактеризовує дійових осіб, час і місце дії. Відображення внутрішнього конфлікту через хореографічну постановку акцентує увагу на внутрішньому конфлікті, що виникає у людини під впливом зовнішніх чинників, таких як міський шум і стрес. Цей конфлікт

відображається через контрастні хореографічні рішення: від динамічних, різких рухів на початку вистави до плавних, гармонійних у фінальній частині, що символізують поступове досягнення внутрішнього спокою.

3. Охарактеризовано та обґрунтовано композиційно-архітектонічну будову танцювального твору, що включає хореографічну та музичну драматургію. Сюжет поділено на п'ять епізодів із визначенням їх порядку та назв, кожен з яких докладно описано й розкрито. Описано сценографію як засіб художнього вираження цінностей у постановці не лише створюють атмосферу, але й виконують функцію візуалізації внутрішнього світу персонажів, їхніх емоцій і ціннісних пошуків. Перехід від хаотичного та напруженого простору до спокійного й гармонійного середовища символізує духовну трансформацію і пошук внутрішнього притулку.

Означені хореографічні прийоми у постановці спрямовані на відображення глибинних ціннісних аспектів людського буття. Динаміка та ритм рухів героїв змінюються відповідно до їхніх внутрішніх змін, що дозволяє не лише показати, але й передати глядачу процеси духовного й емоційного зростання. Хореографічна постановка підтверджує можливість передачі складних емоційних і духовних переживань через візуальні та хореографічні засоби, що дозволяє глядачу зануритися у світ внутрішніх пошуків і гармонії.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У процесі здійснення кваліфікаційної роботи «Цінності в житті людини. Хореографічне відображення «Мить синього кольору» було проаналізовано велику кількість літературних, мистецтвознавчих та наукових джерел вітчизняних та іноземних дослідників (Стасевська О. А., Ручка А. О., Лопуга О. І., Скок М. А., Ліндсі Д., Хантінгтон С., Фріман Д. та інших), та на основі визначених завдань було зроблено наступні висновки:

1. Проаналізовано, що життєві цінності становлять основу світогляду будь-якої національної групи. Кожна культура втілює в собі ціннісні орієнтації нації як історичні особливості свого народу. Певна система цінностей закодована в усіх творах духовної культури і мистецтва. Серед них виділяють цінності моральні, естетичні, пізнавальні тощо.

Кожне суспільство визначає свої ціннісні орієнтири, які стають пріоритетними для його населення. На сучасному етапі серед системи цінностей зростає роль гуманності. Саме Людину вважають вищою цінністю майже усі світові розвинені культури. Така суспільна життєва філософія дає імпульс до виникнення різних культурних форм. Ці форми мають задовольняти духовні запити людини, забезпечуючи постійний процес виникнення нових життєвих цінностей.

2. Визначено, що чільне місце у системі загальнолюдських цінностей займає хореографічне мистецтво. Танець виступає сильною культурною силою для збереження етносу будь-якого народу. Зокрема, народна хореографія є тим основним засобом формування духовних та естетичних цінностей особистості. Будучи за своєю сутністю багатограним, танцювальне мистецтво відіграє роль духовних орієнтирів у людському житті.

Мистецтво танцю зберігає у собі усі світові художні цінності - кращі зразки класичного, народного, бального, сучасного танців. Усвідомлення світових шедеврів сприяє формуванню творчого досвіду особистості у ціннісній багатогранності етнокультурних і історичних традицій. Цінності традицій хореографічної культури спираються на розуміння природи культурних традицій, обрядів та звичаїв. Ці традиції вирізняються системою тілесно-пластичних образів, які пов'язані із певними духовними цінностями людини.

3. Досліджено, що душевні цінності людського життя є найвагомішими у будь-якому суспільстві, оскільки вони насичують особистість сенсом існування. У свідомості суспільства зберігаються цінності та життєві ідеали різних культур, які відображаються у духовному світі окремої людини. Відчуття щастя вважається найголовнішим сенсом життя і доступне тільки людському роду. Виникає необхідність вивчення усіх складових гармонізації смислової сфери особистості для досягнення щастя.

Гармонійна, щаслива людина завжди перебуває у єдності сама з собою, і оточуючими людьми. Від формування структури цінностей залежить і формування гармонійно розвиненої особистості. У природі людини закладене прагнення до постійного розвитку і досконалості. Тож, необхідність зрозуміти сенс свого життя вважається найголовнішою, бо це є ознакою того, що особистість піклується про духовний бік свого існування.

4. Проведено ідейно-тематичний аналіз хореографічної постановки «Мить синього кольору» та розкрито *тему* (внутрішній пошук життєвих цінностей), *ідею* (необхідність зупинки на шляху для пошуку внутрішнього балансу), *надзавдання* (пластична метафора неба і моря як спокою і напруги), *та конфліктну ситуацію* (баланс між прагненням спокою і напругою постійного життєвого руху). Символіка синього кольору відіграє важливу роль у відображенні внутрішніх прагнень людини до гармонії, духовного

збагачення та емоційної стабільності та слугують візуальним відображенням їхніх внутрішніх станів і ціннісних орієнтацій.

5. Створено лібрето хореографічної композиції, яке охарактеризовує дійових осіб, час і місце дії, а саме: *час* (сьогодення), *місце* (Велике китайське місто), *форма* (хореографічний монолог), *стиль* (сучасна хореографія). *Головні діючі персонажі*: Головний герой, «Хаос», «Образ спокійного моря», «Образ безмежного неба» та інші.

Внутрішній конфлікт хореографічної постановки «Мить синього кольору» втілений через контрастні хореографічні рішення: від динамічних, різких рухів на початку вистави до плавних, гармонійних у фінальній частині, що символізують поступове досягнення внутрішнього спокою.

5. Охарактеризовано та обґрунтовано композиційно-архітектонічну будову танцювального твору, що включає хореографічну та музичну драматургію. Сюжет поділено на п'ять епізодів із визначенням їх порядку та назв, кожен з яких докладно описано й розкрито.

Описано сценографію як засіб художнього вираження цінностей у постановці не лише створюють атмосферу, але й виконують функцію візуалізації внутрішнього світу персонажів, їхніх емоцій і ціннісних пошуків. Перехід від хаотичного та напруженого простору до спокійного й гармонійного середовища символізує духовну трансформацію і пошук внутрішнього притулку.

Означені хореографічні прийоми у постановці «Мить синього кольору» спрямовані на відображення глибинних ціннісних аспектів людського буття. Хореографічна постановка підтверджує можливість передачі складних емоційних і духовних переживань через візуальні та хореографічні засоби, що дозволяє глядачу зануритися у світ внутрішніх пошуків і гармонії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балл Г. О. Категорія гармонії в аналізі проблем освіти / Педагогічна майстерня академіка І. Зязюна: зб. наук. праць // редкол. Н. Г. Кичкало (голова) та ін.; упор. Н. Кичкало, М. Боровик. Інститут педагогічної освіти та освіти дорослих НАПН України. К.: Богданова А., 2013. С. 114-120.
2. Гурлєва Т. С. Дослідження поняття «гармонія» в аспекті життєвих смислів особистості / PSYCHOLOGICAL JOURNAL. № 6 (16). 2018. С. 67-81.
3. Derek Freeman. The fateful hoaxing of Margaret Mead. *A historical analysis of her Samoan research*. Westview Press, Boulder, Col. 2015.
4. Кіндер К. Р. Антропоморфні символізми в українській танцювальній культурі / Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2021. № 1. С. 90-95.
5. Лопуга О. І. Духовна культура сучасної української молоді: Соціально-філософський аспект: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук: спец. 09.00.03. «Соціальна філософія та філософія історії»: Одеса, 2016. 21 с.
6. Ліндсі Д. Коротка історія культури: від первісного суспільства до доби Відродження / пер.з англ. Віри та Лесі Герасимчуків. Київ: Мистецтво, 2020. 431 с.: іл. (Алетейя).
7. Платон. Бенкет / пер.з давньогрецьк.У. Головач. Л.: Видавництво Українського Католицького Університету, 2018. 220 с.
8. Полухтович Т. Моральні цінності в житті людини / Науковий вісник Східноєвропейського Національного університету ім. Л. Українки // Філософська антропологія та філософія культури. Вип. 11. 2013. С. 54-59.

9. Ручка А. О. Цінності і смисли як компоненти соціокультурної реальності / Смилова морфологія соціуму// за ред. Н. Костенко. К., 2012. С. 91-123.
10. Скок М. А. Ціннісні орієнтації особистості сучасного студента / Чернігівський державний педагогічний університет ім. Т. Г. Шевченка. Вісник ЧДПУ. Чернігів, 2012. Вип.11: Серія: Психологічні науки. С. 128-132.
11. Стасевська О. А. Система цінностей як основа буття сучасного українського суспільства / Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», № 1(20). 2014. С. 62-76.
12. Ушкалов Л. Ловитва невловного птаха: життя Григорія Сковороди. К.: Дух і Література, 2017. 368 с.
13. Філософський енциклопедичний словник /за ред. В. І. Шинкарука. Київ: Абрис. 2002. 742 с.
14. Хантінгтон С. Зіткнення цивілізацій / пер. з англ. Ю. Новікова. Луцьк: ТОВ «Видавництво АСТ», 2013. 603 с.

ДОДАТКИ

Рис. 1.2. Костюм «Героя»

Рис. 2.2. Костюм танцювального образу «Хаос»

Рис. 3.2. Костюм сценічного образу
«Безмежне небо»

Фото 1. Фрагмент танцювального епізоду 2

Фото 2. Фрагмент танцювального епізоду 4

Фото 3. Фрагмент танцювального епізоду 5

Фото 4. Фрагмент танцювального епізоду 6